

Den akademiska feminismen ♥ statsfeminismen = sant

Replik på Solveig Fagerlunds [debattartikel](#)

Av Jonny Nilsson, doktorand i historia

[Länk till presentation av Jonny Nilsson](#)

Jag vill börja med att ge Solveig Fagerlund rätt i en sak; historieskrivning med ett tydligt genusperspektiv har ännu inte fått ett genomslag i avhandlingarna. Men med tanke på den massiva marknadsföring som idag görs av detta perspektiv, är det mer intressant att undersöka hur vanligt förekommande det är hos dagens doktorander. Av 21 kvinnliga historiedoktorander eller nyligen disputerade i Lund som har deklarerat sina forskningsområden, är det 12 som tydligt anger en inriktning på genus- och kvinnohistoria. Av sju kvinnliga lärare och doktorander i historia vid Växjö universitet redovisar fem en anknytning till denna tematik. En liknande undersökning för de historiska institutionerna i Uppsala och Umeå ger snarlika resultat.

Min undersökning visar alltså att minst 50 % av de kvinnliga forskarna i historia kan relateras till forskningsområdet genus/kvinnohistoria. Genus- respektive kvinnohistoria är visserligen inte synonyma begrepp, men kan ändå ses som snarlika aspekter av en i grunden gemensam inriktning där genus utgör en övergripande term. Dessutom gör jag bedömningen att allt fler män kommer att anlägga ett genusperspektiv på sin forskning. Inom tio år torde genusperspektivet vara det mest dominerande i avhandlingarna. Givetvis har genusperspektivet berikat forskningen, men att en forskningsinriktning så tar överhanden anser jag hota den akademiska mångfalden och riskerar att utsätta studenterna för en oetisk intellektuell styrning.

Det mest intressanta i Fagerlunds artikel är dock att hon bekräftar en av mina huvudteser, nämligen det nära sambandet mellan statsfeminismen (den politiska jämställdhetspolitiken och partiernas jämställdhetsideologier) och den akademiska feminismen. Fagerlund är akademiker men skriver ändå, med ett i och för sig beundransvärt patos, om de politiska aspekterna av jämställdhet både vid akademien och i samhället. Någon åtskillnad mellan de politiska infallsvinklarna på jämställdhet respektive vetenskaplig forskning görs inte, och det är i detta som grundproblemet framträder.

En viktig del av min kritik består nämligen i att sambandet mellan statsfeminismen och den akademiska forskningen så sällan diskuteras och synliggörs, liksom att man aldrig analyserar den gemensamma bakomliggande överideologin. Det står idag klart att den nationalistiska historieskrivningen i Sverige vid 1900-talets början var intimt sammanbunden med de politiska strävandena på central nivå att fostra medborgarna till lojala fosterlandsälskare. Varför är det så få som idag vill erkänna samma typ av samband mellan historiker och politiska aktörer? Att det finns ett samband är tydligt. Det mest flagranta exemplet är invigningen av "Nationella sekretariatet för genusforskning" den 2 september 1998. Sekretariatet är ett resultat av ett riksdagsbeslut 1996 och kan ses som ett led i en större satsning på forskning med köns/genusperspektiv. Kopplingen till staten markerades dessutom genom utbildningsminister Carl Thams medverkan vid invigningen. Sekretariatet har kontakter till de flesta universitet och högskolor i Sverige. På sekretariatets [hemsida](#) framgår att några av dess viktigaste uppgifter är att:

- "överblicka genusforskningen i Sverige,
- aktivt sprida dess resultat både inom och utanför universitetet,

- arbeta för ett ökat medvetande om genusperspektivets betydelse samt,
• analysera dess status och utvecklingsmöjligheter inom alla vetenskapsområden."

Man skriver också att "Nationella sekretariatet för genusforskning har även initierat flera utredningar som ska ge en överblick över genusforskningen i Sverige och analyserar hur den är fördelad på olika discipliner och fakulteter. Detta för att se var det är särskilt viktigt att göra en insats för att främja genusforskningen."

(<http://www.genus.gu.se/publikation/pub.katalog.pdf>)

Ytterligare ett exempel är Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (HSFR) i vars verksamhetsmål det framgår att de skall "främja ett genusperspektiv i forskningen"

(http://www.hsfr.se/om/verksam_ansvarsupp.htm)

Att denna utveckling har kunnat ske utan någon större diskussion är anmärkningsvärt. I *Häftet för kritiska studier* har det förekommit en viss debatt som är att betrakta som ett lysande undantag. I det fjärde numret 1997 redogör Kerstin Norlander i artikeln "Kvinnoforskning och statsfeminism - en ohelig allians?" för sin åsikt om vad som händer när feminismen kommer nära den akademiska och politiska makten. Hon menar att svensk kvinnoforskning har gått in i en professionaliseringsprocess där det har blivit viktigare att positionera sig än att driva en kollektiv emancipation, något som hon menar ligger helt i linje med den socialdemokratiska jämställdhetspolitiken. Hon menar att kvinnoforskningens utveckling som vetenskaplig disciplin har försumrats. Istället har forskningen allt mer knutits till det statsfeministiska projektet som syftar till att kvinnorna anpassas till en patriarkal akademisk struktur. Således menar hon att kvinnoforskningen har blivit en del av den socialdemokratiska maktutövningen. "Statsfeminismen i form av jämställdhetspolitiken, har varit en allianspartner till kvinnoforskningen sedan dess start", menar Norlander. Det är framför allt på 1990-talet som denna allians blivit problematisk. Hon skriver vidare att "Kvinnoforskarna och de socialdemokratiska politikerna - har också varit ömsesidigt beroende av varandra. Kvinnoforskarna har tillhandahållit de redskap politikerna behövt för att förverkliga sina mål (konkreta förslag till förändringar, kunskap om förhållandena vid universiteten, forskningsresultat som kunnat användas etc). Politikerna har å andra sidan varit nödvändiga för kvinnoforskarna. De har tillhandahållit resurser som behövs för att bygga upp kvinnoforskningen som vetenskapsområde, resurser som också har inneburit att enskilda kvinnliga forskare fått sin försörjning tryggad." (Norlander, aa, sid 35-41)

Kerstin Norlanders analys är säkert riktig. Men jag tror också att en orsak till den förnyade kopplingen mellan makthavarna och akademien kan sökas i det man brukar kalla historieämnets kris. Historia hade tidigare en självklar roll som fostrare av goda fosterlandsälskare. När denna roll avskaffades förlorade ämnet sin självklara status. I denna situation av nyvunnet dåligt självförtroende försökte ämnet ta på sig en ny skraddarsydd kostym bestående av samhällsvetenskapliga teorier, vilket inte alls visade sig passa ämnets humanistiska och berättande karaktär. Detta bidrog till att fjärma ämnet ännu mer från den historieintresserade allmänheten.

Jag tror att man kan betrakta förbindelsen mellan den akademiska feminismen och statsfeminismen även från detta krisperspektiv. Genom att ämnet åter igen har funnit en gemensam god sak tillsammans med staten, har vägarna öppnats till maktens korridorer. Historieämnet söker sin roll som samhällsfostrare och ämnets kris torde därmed snart vara över. Genom att skriva den historia staten vill, bör ämnet snart ha återfått sin status och sin uppgift. Men den framgången kan bli dyrköpt, för även om det inte ser så ut, så är det farligare att likt ett fallet löv föras bort med vinden än att simma motströms.

© [Jonny Nilsson](#)